AZ EURÓPAI PARLAMENT 2020. július 8-i (2021/C 371/02) ÁLLÁSFOGLALÁSA

az értelmi fogyatékossággal élő személyek és családtagjaik jogairól a Covid19-válság alatt (2020/2680(RSP)) [1]

P9_TA(2020)0183

Az értelmi fogyatékossággal élő személyek és családtagjaik jogai a Covid19-válság idején

Az Európai Parlament,

- tekintettel az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikkére, valamint az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 2., 9., 10., 19., 165., 166. és 168. cikkére, továbbá 216. cikkének (2) bekezdésére,

- tekintettel az Európai Unió Alapjogi Chartájára, különösen annak 1., 3., 14., 20., 21., 26. és 35. cikkére,

- tekintettel a fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményre (CRPD), és különösen annak 4. cikke (3) bekezdésére, 11., 24., 25. és 28. cikkére, összhangban a fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménynek az Európai Közösség által történő megkötéséről szóló, 2009. november 26-i 2010/48/EK tanácsi határozattal[2],

- tekintettel a szociális jogok európai pillérére, különösen a fogyatékossággal élő személyek társadalmi befogadására vonatkozó 17. alapelvére, az esélyegyenlőségre vonatkozó 3. alapelvére, valamint az egészséges, biztonságos és megfelelően kialakított munkakörnyezetre és az adatvédelemre vonatkozó 10. alapelvére,

- tekintettel a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlődési menetrendre és az abban foglalt fenntartható fejlődési célokra, amelyek megvalósítása mellett az EU elkötelezte magát,

- tekintettel a Covid19-világjárvány és annak következményei elleni küzdelemre irányuló összehangolt uniós fellépésről szóló, 2020. április 17-i állásfoglalására [3],

- tekintettel eljárási szabályzata 227. cikkének (2) bekezdésére,

A. mivel a Petíciós Bizottsághoz 0470/2020. számon olyan petíció érkezett, amelynek benyújtója aggodalmát fejezi ki az értelmi fogyatékossággal élő személyek és családjaik jogainak a Covid19-válság alatti érvényesülésével kapcsolatban, és felszólítja az EU-t annak biztosítására, hogy a Covid19-válság során és azt követően hozott intézkedések összeegyeztethetők legyenek mind a CRPD-vel, mind a CFR-rel;

B. mivel a fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló egyezmény mint az EU és 28 tagállama által ratifikált első nemzetközi emberi jogi szerződés 11. cikke kimondja, hogy kockázatos helyzetekben és humanitárius vészhelyzetekben az egyezmény részes államainak minden szükséges intézkedést meg kell tenniük a fogyatékossággal élő személyek védelmének és biztonságának biztosítása érdekében;

---

1 Megjelent az Európai Unió Hivatalos Lapjának 2021. szeptember 15-i, C 371. számában (6. o.).
2 HL L 23., 2010.1.27., 35. o.
3 Elfogadott szövegek, P9_TA(2020)0054.

C. mivel a kormányok által rendkívüli körülmények - például súlyos egészségügyi válságok, humanitárius vészhelyzetek és természeti katasztrófák - esetén hozott intézkedéseknek mindig tiszteletben kell tartaniuk minden egyes személy alapvető jogait, és nem alkalmazhatnak megkülönböztetést bizonyos csoportokkal, például a fogyatékossággal élő személyekkel szemben;

D. mivel az értelmi fogyatékossággal élő személyek nagyobb valószínűséggel kapják el az új koronavírus-fertőzést a megelőzésre irányuló tájékoztatáshoz és higiéniához való hozzáférés nehézsége, a támogató személyekkel való fizikai érintkezéstől való függés, az egyes fogyatékosságokhoz kapcsolódó egyéb egészségi állapotok, valamint amiatt, hogy az érintettek gyakran intézetekben és közösségi fenntartású otthonokban élnek;

E. mivel az értelmi fogyatékossággal élő személyeket különösen súlyosan érintik a szigorú elzárási intézkedések;

F. mivel a Covid19-válság és a korlátozó intézkedések rámutatnak az értelmi fogyatékossággal élő személyek továbbra is fennálló és folyamatos társadalmi szegregációjára és a velük szembeni hátrányos megkülönböztetésre;

G. mivel a világjárvány értelmi fogyatékossággal élő személyekre gyakorolt hatásainak meghatározásához korlátozottan állnak rendelkezésre lebontott adatok;

H. mivel a jelentések szerint egyes tagállamokban az értelmi fogyatékossággal élő személyektől megtagadták az orvosi kezelést, bezárták őket az intézményekbe, teljes társadalmi elszigeteltséggel kellett szembenézniük, nem fogadhattak családtagokat látogatóba, nem térhettek vissza rokonaikhoz, és velük szemben diszkriminatív rangsorolási iránymutatásokat vezettek be;

I. mivel az értelmi fogyatékossággal élő személyek számára kialakított struktúrákat, például a napközi otthonokat vagy iskolákat ideiglenesen bezárták, és olyan vészhelyzetek merültek fel, amelyek szükségessé tették, hogy a családok maguk gondoskodjanak értelmi fogyatékossággal élő hozzátartozóikról;

J. mivel a Covid19-válság megmutatta, hogy az inkluzív oktatás koncepciója még nem valósult meg; mivel számos tagállamban az értelmi fogyatékossággal élő tanulók az intézménybezárások ideje alatt nem tudták folytatni a tanulást; mivel a családok nem kapnak támogatást az értelmi fogyatékossággal élő tanulók oktatását érintően, különösen ami a hozzáférhető digitális és innovatív technológiák és távoktatási alkalmazásokat illeti;

K. mivel a technológia kulcsfontosságú szerepet játszhat a fogyatékossággal élő személyek, szüleik, oktatóik és gondozóik magas színvonalú támogatásában;

L. mivel a jelentések szerint a fogyatékossággal élő személyek, különösen az intézményekben élő személyek, gondozóik és személyzetük esetében jelentős mértékű a védőfelszerelés hiánya;

M. mivel a fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló egyezmény 4. cikkének (3) bekezdése előírja a részes államok számára, hogy képviseleti szervezeteiken keresztül szorosan konzultáljanak a fogyatékossággal élő személyekkel, köztük a fogyatékossággal élő gyermekekkel, és aktívan vonják be őket minden őket érintő döntéshozatali folyamatba;

N. mivel az EU-nak és a tagállamoknak konzultálniuk kell a fogyatékossággal élő személyek szervezeteivel, és aktívan be kell vonniuk őket a Covid19-világjárványra hozott válaszintézkedéseik kidolgozásába, aminek hiányában az érintettek alapvető jogait sértő intézkedések elfogadására kerülhet sor;

O. mivel az európai ombudsman kezdeményezte az Európai Bizottság felé, hogy gyűjtsön információkat arról, hogy a Covid19-válság hogyan érintette a fogyatékossággal élő alkalmazottait, milyen ésszerű alkalmazkodási intézkedések kerültek bevezetésre az igényeik kielégítése érdekében, továbbá annak érdekében, hogy megállapítsa, hogy a bevezetett és tervezett megoldások bármelyike felhasználható-e a fogyatékossággal élő személyek uniós igazgatással való kapcsolattartásának megkönnyítésére;

1. mélységes aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a Covid19-válság aránytalanul nagy hatást gyakorol az értelmi fogyatékossággal vagy más mentális egészségügyi problémákkal küzdő személyekre, valamint családjukra, ami további terhet ró az őket gondozó családtagokra, többségükben nőkre; hangsúlyozza, hogy nem szabad hagyni, hogy a fogyatékossággal élő személyek még inkább elszigetelődjenek a korlátozások feloldását követően, és hogy e szakaszban prioritásként kell kezelni őket;
2. emlékeztet arra, hogy a korlátozások komoly problémát jelentettek nemcsak az értelmi fogyatékossággal élő személyek, hanem minden mentális betegségben szenvedő személy számára is, mivel az elszigetelődés csak súlyosbíthatja a problémáikat;
3. úgy véli, hogy a szigorú kijárási korlátozások különösen negatív hatással vannak a fogyatékossággal élő személyekre, és hogy a hatóságok részéről nagyobb rugalmasságra van szükség;
4. határozottan elítéli az értelmi fogyatékossággal élő személyekkel szembeni orvosi megkülönböztetést; emlékeztet arra, hogy a tagállamok által elfogadott vonatkozó intézkedéseknek meg kell felelniük a fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló egyezménynek, és egyenlő és megkülönböztetésmentes hozzáférést kell biztosítaniuk az egészségügyi ellátáshoz és a szociális szolgáltatásokhoz; hangsúlyozza, hogy az értelmi fogyatékossággal élő vagy mentális betegségben szenvedő személyek ugyanolyan orvosi kezelést érdemelnek, mint bármely más, koronavírus-fertőzésben szenvedő személy, beleértve az intenzív orvosi ellátást is;
5. emlékeztet arra, hogy az orvosi iránymutatásoknak megkülönböztetéstől mentesnek kell lenniük, és tiszteletben kell tartaniuk a nemzetközi jogot és a vészhelyzetek, egészségügyi válságok és természeti katasztrófák esetén nyújtott ellátásra vonatkozó meglévő etikai iránymutatásokat;
6. emlékeztet arra, hogy ilyen korlátozások idején az egészségügyi ellátás innovatív módszereinek alkalmazása révén támogató szolgáltatásokat, személyes segítségnyújtást, fizikai akadálymentességet és tájékoztatást kell biztosítani az értelmi fogyatékossággal élő személyek számára;
7. kéri, hogy minden tagállamban gyűjtsenek adatokat az értelmi fogyatékossággal élő személyek kórházakban, intézményekben és közösségi alapú szolgáltató központokban való kezeléséről, valamint a fogyatékossággal élő személyek halálozási arányáról annak megállapítása érdekében, hogy a Covid19-válság alatt a fogyatékossággal élő személyek megfelelő védelemben, egészségügyi ellátásban és támogatásban részesülnek-e;
8. hangsúlyozza, hogy a kijárási korlátozások nagymértékben befolyásolják az értelmi fogyatékossággal élő személyek és hozzátartozóik mentális egészségét, és hogy a kapcsolódó intézkedéseket az értelmi fogyatékossággal élő személyek igényeihez kell igazítani jóllétük és önálló életvitelük biztosítása érdekében;
9. hangsúlyozza, hogy mindenkinek joga van az önálló életvitelhez, valamint ahhoz, hogy azonnal és helyesen, hozzáférhető formában tájékoztatást kapjon a pandémiáról, valamint az őt és családját érintő intézkedésekről; kéri, hogy minden közegészségügyi kommunikáció legyen hozzáférhető a fogyatékossággal élő személyek számára, azt közérthető nyelven fogalmazzák meg, és számos hagyományos és digitális formátumban, valamint nemzeti jelnyelvükön is tegyék elérhetővé;
10. felismeri, hogy a Covid19-járvány során kialakult helyzet rávilágít arra, hogy e csoportnak milyen csekély figyelmet szentelnek; elismeri, hogy e figyelmet erős közegészségügyi szolgáltatásokon keresztül kell biztosítani; kéri, hogy adott esetben és lehetőség szerint vegyék fontolóra e szolgáltatások uniós szintű finanszírozás révén történő megerősítését; hangsúlyozza a megfelelő egészségügyi politikák fontosságát a tagállamokban;

11. hangsúlyozza annak fontosságát, hogy meg kell szüntetni azokat az akadályokat, amelyekkel az értelmi fogyatékossággal élő személyek az egészségügyi szolgáltatásokhoz és a higiéniai termékekhez való hozzáférés során szembesülnek, valamint hogy vegyenek fontolóra ésszerű alkalmazkodási intézkedéseket az érintettek által végezhető távmunka lehetővé tétele érdekében;
12. hangsúlyozza, hogy a Covid19-világjárvány jelentős hiányosságokat tárt fel a társadalom számos veszélyeztetett csoportját támogató rendszerekben; hangsúlyozza, hogy a szellemi fogyatékossággal élő személyek esetében prioritásként kell kezelni az intézményi ellátásról a közösségi alapú szolgáltatásokra való fokozatos átállásba való beruházást; hangsúlyozza, hogy a befektetési alapoknak támogatniuk kell a személyre szabott támogatási szolgáltatások nyújtását, mivel az ilyen szolgáltatások nyújtói közül sokan nagy károkat szenvedtek a járvány alatt és azt követően, és fennáll a veszélye annak, hogy szolgáltatásaikat határozatlan időre szüneteltetniük kell;
13. felszólítja a Bizottságot, hogy tegyen további lépéseket az alapvető beruházások és erőforrások mozgósítása érdekében a CRPD és a szociális jogok európai pillérének elveivel összhangban nyújtandó ellátási és támogatási szolgáltatások folytonosságának biztosítása érdekében;
14. felszólítja a Bizottságot és a tagállamokat, hogy a Covid19-válság tanulságai alapján biztosítsanak közös protokollokat az esetleges jövőbeli kockázati helyzetekre, humanitárius vészhelyzetekre és természeti katasztrófákra vonatkozóan, beleértve a szükséges védőfelszerelések, tájékoztató anyagok és képzés biztosítását az egészségügyi és szociális ellátással foglalkozó szakemberek és szabályozó szervek számára, mindig figyelembe véve a fogyatékossággal élő személyek sajátos szükségleteit és körülményeit;
15. sürgeti a Bizottságot és a tagállamokat, hogy a fogyatékossággal élő személyekkel és az őket képviselő szervezetekkel kezdettől fogva konzultáljanak és vonják be őket a jövőbeli válságokra tekintettel hozott válaszintézkedések kidolgozásába;
16. felkéri a Bizottságot és a tagállamokat, hogy kövessék nyomon, hogy az egészségügyi és szociális szolgáltatások fenntarthatók-e, és képesek-e alkalmazkodni a szolgáltatásnyújtás új formáihoz; felszólít a valódi társadalmi befogadás előmozdítására e szolgáltatások uniós finanszírozása során, azokra összpontosítva, amelyek nem intézményi, hanem közösségi alapú életvitelt kínálnak; hangsúlyozza annak fontosságát, hogy az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés ne ütközzön pénzügyi akadályokba;
17. felhívja a Bizottságot, hogy terjesszen elő átfogó, ambiciózus és hosszú távú európai fogyatékosságügyi stratégiát a 2020 utáni időszakra, beépítve abba a Covid19-válság tanulságait is;
18. hangsúlyozza, hogy az értelmi fogyatékossággal élő tanulók számára hozzáférhető erőforrások fejlesztése során követni kell az egyetemes tervezés elveit, figyelembe véve a digitális és innovatív technológiák és alkalmazások által kínált lehetőségeket, és távoktatási tevékenységeket is kínálni kell;
19. emlékezteti a Bizottságot a digitális technológiákban és alkalmazásokban rejlő kiaknázatlan lehetőségekre a fogyatékossággal élő személyek önálló életvitelének előmozdítása terén; felszólít e technológiák és alkalmazások jobb felhasználására az esetleges jövőbeli kockázati helyzetekben, humanitárius vészhelyzetekben és természeti katasztrófákban; hangsúlyozza a szabadon hozzáférhető anyagok online elérhetőségének és a tanárok információs és kommunikációs technológiák használatával kapcsolatos készségfejlesztésének fontosságát;
20. felhívja a tagállamokat, hogy nyújtsanak pszichológiai támogatást az értelmi fogyatékossággal élő személyek számára a kijárási korlátozások hatásának enyhítése érdekében;

21. felhívja a tagállamokat, hogy biztosítsanak jogorvoslatot az értelmi fogyatékossággal élő személyek számára, különös figyelmet fordítva azon esetek proaktív azonosítására, amikor az értelmi fogyatékossággal élő, jogképességgel nem rendelkező személy számára nem vagy nem kellő mértékben elérhető a törvényes gyámja, aki gondoskodhatna jogai érvényesítéséről;

22. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Tanácsnak, az Európai Bizottságnak, valamint a tagállamok kormányának és parlamentjének.

TARTALOMJEGYZÉK

AZ EURÓPAI PARLAMENT 2020. július 8-i (2021/C 371/02) ÁLLÁSFOGLALÁSA ---- 1
az értelmi fogyatékossággal élő személyek és családtagjaik jogairól a Covid19-válság alatt (2020/2680(RSP)) ---- 1